

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Ze života JČSMF From the life of the Union of Czechoslovak Mathematicians
and Physicists

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 29 (1984), No. 3, 179--180

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138617>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1984

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

jejímž je předsedou, připravil a proslovil mnoho přednášek pro učitele Západočeského kraje.

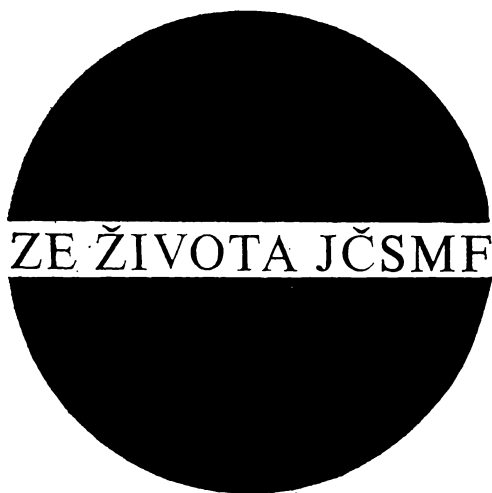
Mnoho vzácného volného času věnoval docent Špelda práci v západočeské odbočce Svazu československých skladatelů a koncertních umělců. V této organizaci pracoval jako předseda a místopředseda až do roku 1981.

Plodná a obětavá práce pro společnost byla mnohokrát oceněna celou řadou vyznamenání a cen. Nejvýznamnější jsou státní vyznamenání Za vynikající práci, Řád práce, Za obětavou práci pro socialismus. Dále můžeme jmenovat cenu Západočeského krajského národního výboru, cenu Svazu československých skladatelů

a jedno z posledních ocenění medailí ústředního výboru Svazu československo-sovětského přátelství.

Tímto článkem nelze vyčerpát vše, co docent Špelda ve svém bohatém a práci naplněném životě vykonal, nelze vyjmenovat všechny jeho dobré vlastnosti a zásluhy. I nyní, kdy by mohl užívat zaslouženého odpočinku, s nezmenšenou svěžestí pracuje dále v kulturní oblasti a pokračuje i ve své vědecké práci. Jubilantovi děkujeme za vše, co pro naši společnost vykonal, a do dalších let mu přejeme pevné zdraví a dobrou pohodu.

Václav Havel a Josef Kepka

SEMINÁRE Z DEJÍN FYZIKY V BRATISLAVE

JSMF, pobočka Bratislava 2 organizuje už druhý rok pravidelné semináře z dejín fyziky. Téma referátov na týchto seminároch je veľmi rôznorodá. Problematika starších i novších dejín fyziky na našom území sa strieda s medailónmi významných fyzikov pri príležitosti rôznych výročí a s analýzou niektorých dôležitých etáp vo vývine fyziky.

V školskom roku 1982/83 odznali tieto referáty:

1. J. KOMRSKA (Brno): *L. de Broglie 90ročný*
2. P. PÖSS: *Význam štúdia dejín fyziky*

3. J. PIŠÚT: *P. A. M. Dirac a vznik QED*
4. J. STARÍČEK: *Heisenbergove spomienky*
5. R. ZAJAC: *M. Born a vznik kvantovej mechaniky I*
6. R. ZAJAC: *Ku vzniku kvantovej mechaniky II*
7. O. PÖSS: *Dejiny fyziky na Slovensku I*
8. J. CHRAPAN: *Dejiny fyziky v Československu v medzivojnovom období*
9. J. ŠEBESTA: *Revolúcie v dejinách fyziky I*
10. J. ŠEBESTA: *Revolúcie v dejinách fyziky II*
11. S. USAČEV: *Vznik a rozvoj jadrovej fyziky na Slovensku*
12. O. PÖSS: *Dejiny fyziky na Slovensku II*
13. P. PÖSS: a) *Daniel Lichard a exaktné vedy*
b) *Dejiny slovenskej národnej fyziky v minulom storočí*
14. J. ŠEBESTA: *Princíp relativity vo fyzike*
15. J. KVASNICA (Praha): *Osobné spomienky na L. D. Landaua*
16. R. ZAJAC: *M. Planck a zákon žiarenia čierneho telesa I*
17. R. ZAJAC: *M. Planck a zákon žiarenia čierneho telesa II*
18. J. CHRAPAN: *Fyzikálne pracoviská na území ČSSR do r. 1918*
19. J. KVASNICA (Praha): *Bornov prínos do fyziky tuhých látok*
20. O. PÖSS: *Propagácia fyziky v prírodovedeckých spolkoch na Slovensku v druhej polovici 19. storočia*
21. A. HLAVÁČ: *J. B. Zoch a jeho Physica*
22. J. ŠEBESTA: *O vzniku termodynamiky a štatistickej fyziky I*
23. J. ŠEBESTA: *O vzniku termodynamiky a štatistickej fyziky II*

24. Z. BOCHNÍČEK: *História astronómie na Slovensku*
25. A. STRIGAČEV (Sofia): *Komplementarita a zákony zachovania v dejinách fyziky*
26. J. HANZEL: *Popperova koncepcia vývinu vedy I*
27. J. HANZEL: *Popperova koncepcia vývinu vedy II*
28. J. HANZEL: *Popperova koncepcia vývinu vedy III*
29. F. GAHER: *Descartova fyzika.*

V Bratislave sa vytvorila skupina stálych zájemcov o dejiny fyziky. Potešiteľné je, že medzi nimi sú aktívni stredoškolskí profesori. Podľa povahy referátov sa účasť zvyšuje na 25 až 30 poslucháčov z radov učiteľov a poslucháčov.

Tohtoročnú sériu seminárov otvoril J. ŠEDIVÝ z Prahy referátom „O fyzikálnych inšpiráciách matematických prác L. Eulera.“

Ján Chrapan
Rudolf Zajac

nové knihy

Ervin Frid: *Abstrakte Algebra. Eine elementare Einführung. Akadémiai Kiadó — Budapest 1983, str. 134, 340 obr.*

Kniha je nemeckým prekladom nově přepracovaného rozšířeného maďarského originálu.

Podle autorových slov je určena inženýrům, lingvistům, biologům, ekonomům, avšak i těm matematikům, kteří nejsou algebraiky, může dát základní informaci o metodách a pojmech moderní algebry. Je psána srozumitelně a nepředpokládá žádné velké předběžné znalosti. Proto ji s úspěchem mohou číst i studenti, kteří absolvovali základní kurs matematiky na vysoké škole. Od čtenáře se však požaduje schopnost abstraktního myšlení.

Obsah knihy je rozdělen do tří částí. První část (250 stran) je věnována výkladu základních pojmů, definicí, vět moderní algebry; výběr je ovšem omezen elementárností knihy. Obsah této části je rozdělen do čtyř kapitol.

1. kapitola *Grupy a pologrupy* je velmi elementární. Jsou zde vyloženy takové pojmy, jako je pojem grupy, podgrupy, faktorgrupy, direktního součinu grup, reprezentace grupy, homomorfismu, izomorfismu, pologrupy, automatu.

2. kapitola *Okruhy, tělesa a vektorové prostory* je věnována elementům teorie okruhů a vektorových prostorů. Centrálním pojmem je zde pojem vektorového prostoru a lineárního zobrazení. Kromě toho se kapitola zabývá základními pojmy teorie modulů a algeber.

3. kapitola *Svazy, Booleovy algebry* je věnována některým vybraným otázkám teorie svazů, distributivních modulárních svazů a Booleových algeber. Z hlediska aplikací je v této kapitole diskutován vztah svazů a Booleových algeber k formální logice a k počítačům. Elementárním, i když poněkud zdlouhavým způsobem, je v závěru kapitoly dokázána Stoneova věta o reprezentaci distributivních svazů.

4. kapitola *Universální algebry a kategorie* je elementárním úvodem do teorie univerzálních algeber. Kromě tradičních pojmů, jakými jsou podalgebra, faktoralgebra, homomorfismus, volná algebra, varieta, obsahuje též i některá fakta týkající se reprezentace algeber a subdirektně ireducibilních algeber. V závěru kapitoly jsou vyloženy základní pojmy a hlavní myšlenky homologické algebry. Pojem kategorie a funktoru je diskutován na elementární úrovni zhruba na dvou stranách.

Jednotlivé kapitoly jsou členěny do odstavců. Pro snazší pochopení vyložených metod a výsledků jsou ke každému odstavci připojena cvičení.

Druhá část knihy (strany 251–323) obsahuje podrobně zpracovaná řešení úloh zadaných